

ПРАХ І СВІТЛО

***Жорстокий бій, нема союзників серед темряви.
Губишся, не можеш вилітати з цієї багнюки. Прах і світло слідує
за тобою, штовхають все глибше і глибше в безодню божевілля.
І лише тоді, коли ти повністю розчарувався у житті, прийде той,
хто підтримає тебе, той, хто допоможе тобі відродитися з праху...***

“Життя не має сенсу, якщо нема за що жити”, – повторював він кожного ранку, лежачи в ліжку й вдивляючись у стелю. Кожен на його місці опустив би руки або збожеволів, але... “Борітеся – поборете!” – стало кредом чоловіка, проте він сам не вірив у ці слова.

Сергій був у тому віці, коли життя вже не наповнене лише фарбами веселощів, як у молодості – у сорок років відчуваєш все по-іншому. У нього не було ні дружини, ні дітей, бо він вважав, що кохання – це лише біохімічний процес, при якому у кров виділяються два фенілетиламіна, ендорфін та окситоцин. Можливо, це неправильно, але Сергій поки не зустрів ту, хто змогла б змінити його думку.

Він так би й продовжував лежати, дивлячись угору, день змінювався б на ніч, ніч на день – замкнуте коло. Сергію набридло своє існування, не було для чого жити, хіба що тільки експериментальний гурток... Чоловік усміхнувся, згадуючи той день, коли його запросили вести гурток. Тоді була така ж сонячна погода, як і сьогодні, що дуже рідко для цього містечка.

Сергій викладав в одинадцятому класі. “Якісна реакція на крохмаль буде додавання йоду зі зміною на

синьо-фіолетовий колір. На глюкозу ж якісна реакція – це реакція срібного дзеркала чи додавання купруму (II) гідроксиду. В останньому випадку можна отримати зовсім різні продукти реакції, але зміна кольору неоднакова. Якщо до глюкози додати гідроксид купруму та нагріти, то утвориться купрум (I) – оксид червоного кольору, а якщо при кімнатній температурі, то розчин стане синім”... За стільки років викладацької діяльності ці слова стали такими набридливими. Так було раніше, так було колись...

У той же день Сергій приймав у експериментальній лабораторії перших учнів. Минав 2056 рік, а нічого майже не змінилося, хіба що тепер всі мали голографічні гаджети, у хіміків та фізиків не було масштабного зсуву, ніхто так і не відкрив вічних двигунів та автомобілів, що літають. Біологи ж були дуже щасливими, адже змогли знайти ліки від раку та засоби, що повністю пригнічують вірус Еболи. Звичайно, знищується щось одне, а з'являється інше. Так, деякі хвороби мутували та “прийшли” у новій, більш страшній формі.

Сергій прекрасно знав, що навіть простий процес фотосинтезу – це всього лиш реакція між шістьма атомами вуглекислого газу та такою ж кількістю води, де каталізатором виступає сонячне світло й потрібна

обов'язкова наявність зеленого листя, в результаті чого утворюється одна молекула глюкози й кисню. Він не розумів лише одного: як, коли і де зміг підчепити новий вид менінгіту – хворобу Ворцлава. Він ніколи не палив, майже не вживав алкогольних напоїв та й імунітет був сильним... “Раз у рік й ломака стріляє”, – згадував Сергій народну приказку. Кожного дня він відчував жажливий головний біль, іноді з'являлися галюцинації, але швидко проходили. З самого початку, як тільки Сергій дізнався про свою хворобу, він постійно сидів у темряві й закривав усі вікна, щоб не було жодного звуку, божеволіючи від болю, що долав його тіло все швидше й швидше з кожною секундою. Вже тоді Сергій би помер, якщо б не один його учень з восьмого класу, котрий вирішив провідати свого вчителя. У школі дітям сказали, що Сергій Георгійович пішов у відпустку, проте Максим не повірив директору, почувши в його словах невпевненість. Хлопчик практично витягнув свого вчителя з того світу, змушуючи його приймати ліки, адже “не буде кому більше вчити хімії молоде дурне покоління”. Сергій був здивований, почувши таке з вуст тринадцятирічної дитини, проте ковтав пігулки, зовсім не опираючись. Вже чотири роки, як чоловік жив зі своїм прокляттям, жив дякуючи Максимові, який увесь час його підтримував. Він став для Сергія сином і, не думаючи, Сергій написав заповіт на користь хлопця. Необдуманно? Можливо. Безглуздо? Точно, що ні.

Сергій давно змирився з тим, що він хворий на невеличкову хворобу, слухняно приймав ліки й нікому не жалівся. Іноді кричав подумки, просив, щоб йому допомогли, щоб забрали ці муки, але ніхто не бачив і ніхто не чув цього. Він відчував себе неправильним Феніксом, який згорів, але не зміг відродитися з праху, чи маленьким кошеним, яке не могло дивитися на світло, не відчуваючи при цьому нестерпного болю.

Викинувши з голови тяжкі думки, Сергій піднявся з ліжка. Сьогодні все буде так, як і минулої суботи, і позаминулої, і... Добре, що сьогодні гурток, бо чоловік відчував якусь слабкість. Вмитися, поспіяти, прийняти ліки, одягтися, зупинка, автобус, центр... Йому вже набридло бути продуктом у оборотній реакції, яка буде тривати вічно. Добре, що експериментальний гурток приносить хоч якесь різноманіття в житті... А раніше він так радів, що має можливість там викладати.

І ось Сергій знову у лабораторії, яка зовсім не змінилася зі вчорашнього вечора. “Як і моє життя”, – з невеселою посмішкою подумав чоловік, розбираючи документи на своєму столі. Менше ніж через десять хвилин прийдуть учні з 11-В класу, яких він повинен підтягнути до тестів, і його три групи – “А”, “В”, “С”. Сергій вже не раз проводив сумісні заняття, але сьогодні з самого ранку його не покидало відчуття якоїсь небезпеки, передчуття чогось жахливого.

Двері відчинилися і приміщення почало наповнюватися людьми. Сергій здивувався, коли на його шосте заняття прийшли не тільки учні школи, в якій він викладає, а й деякі жителі містечка. Мало хто цікавиться хімією, вважаючи цей предмет досить нудним та важким. Просто багато людей забули про практичну сторону цієї науки, думають, що потрібно вчити всі правила і назви сполук. Так було за батьків Сергія, так є і за його життя, так буде й після його смерті.

Приміщення повільно наповнювалося, учні сиділи за круглим столом, групи чекали наступних розпоряджень

вчителя. Потерши пальцями перенісся, Сергій піднявся з крісла і, подивившись на годинник, звернувся до присутніх.

– Що ж... Всім доброго дня. Група “А” ділиться, як завжди, на дві підгрупи й розподіляється в синій та червоній зонах. Сьогодні, як я й обіцяв, ви будете створювати технічне золото. Вчора я вам показував як. Якщо хтось забув, то інструкції на дошці. У вас на... десять грам півгодини. Почали!

Рівний і спокійний голос учителя, зрозумілі розпорядження та азарт в очах учнів – все говорило про те, що дві команди будуть суперничати між собою. Сергій знав, що за півгодини можна зробити дещо більше, якщо правильно змішати й вирахувати потрібну констанцію, технічного золота.

– А тепер візьмемося за вас, – Сергій підійшов до столу, за яким сиділи учні. – Почнемо з простої задачі. Сіль містить калій, хром та кисень з масовими частками калію, що становить двадцять шість цілих п'ятдесят три сотих відсотка та хрому – тридцять п'ять цілих тридцять сім сотих відсотка. Яка формула солі?

Задача проста, головне з самого початку розібрати все по полицках. Сергій згадав, як сам, будучи у такому ж класі, що й його учні, вчив хімію, як плутовався в задачах, хапаючись не за те, що треба, як не міг запам'ятати правильну інформацію й завжди плутовався в структурах білка. Тоді він думав, що ніколи не зможе вивчити, що як йде і за чим, але час пройшов і він зрозумів – є речі, набагато складніші.

– Сергію Георгійовичу, – відволік вчителя від роздумів дівочий голос, – я вирішила. У відповіді виходить: калій – один, хром – один, кисень – два.

– Не зовсім. Розкажіть алгоритм ваших дій, Аліно.

– Ну, спочатку я поділила масову частку калію на його молекулярну масу і так же зробила з хромом. Потім додала масові частки хрому та калію і, віднявши від ста відсотків отриману суму, дізналася масову частку кисену. Останній крок був таким: масову частку кисену поділила на молярну масу. Відповідь округлила до цілих.

– Це головна помилка майже всіх, – промовив Сергій, сідаючи на вільний стілець. – Коли у вас вийшло не ціле число, то не можна округлювати. Спочатку потрібно поділити на те найменше число, що у вас вийшло в результаті. Якщо отримали якесь число з п'ятіркою після коми, то помножте на два. Виходить ціле число – записуємо у відповідь, ні – продовжуємо такі ж маніпуляції.

– Тоді, це виходить калій – два... хром – два... кисень – сім, – сказав Саша, дивлячись на вчителя. “Нині діти схоплюють все набагато швидше”, – подумав Сергій і кивнув головою, підтверджуючи вірність слів хлопця.

– На столі біля кожного з вас лежать самостійні роботи тестового завдання, всі різні. Вважаю, що за 15 хвилин ви упораєтеся.

“Щось Максим запізнюється”, – збентежено думав Сергій, підходячи до свого столу. Тяжко вдихнув повітря, відчував неприємний різкий біль у шиї, який змусив його стиснути руки у кулаки.

Давно такого не було, давно хвороба не проявляла себе так важко. Лише мігрені, бувало, не відпускали його раз у тиждень.

– Сергію Георгійовичу! – Сергій побачив Максима, який майже біг до нього.

– Пробачте, я... я... – хлопець зупинився навпроти вчителя, важко дихаючи. – Мені потрібно було допомогти мамі. Там важкі сумки, а їй важко... Я біг, думав, що вже все...

– Заспокойся, – усміхнувся Сергій і показав рукою на своє крісло. – Сідай та діставай зошит.

Сергія завжди дивувала активність Максима: такі люди не товаришують з серйозними науками, але хлопець, коли потрібно, був дуже уважним. Максим слухняно сів на місце вчителя й, витягнувши зошит з ручкою, приготувався слухати.

– На сьогодні ми запланували познайомитися з анілінами. Почнемо з загальних відомостей. Анілін, або феналамін, – це найпростіший ароматичний амін. Фізичні властивості: безбарвна, токсична рідина з характерним запахом, розчинна у спирті, бензині, але малорозчинна у воді. Загальна формула аніліну: карбон – шість, гідроген – п'ять, нітроген – один, гідроген – два.

Час летить дуже швидко лише тоді, коли йому самому це потрібно. А наразі час тягнувся, наче мед, приносячи якесь нервово напруження. По тілу бігали мурахи, які змушували серце битися з кожною секундою все швидше. Він відчував себе жакливо, навіть Максим це побачив, але Сергій сказав, що йому добре. Як тільки за останньою групою зачинилися двері, Сергій відправив Максима до гардеробної, щоб той одягався. Чи відчував він уже тоді щось? Знав?.. По серцю б'є струмом, в очах

миготить, тіло вже не слухає розуму. Спекотно, а підлога така холодна... Хочеться весь вік так лежати, щоб ніхто не чіпав, щоб все закінчилося раз і назавжди. Він відчував, як біль розростається чорними нитками по всьому організму, не залишаючи жодної вільної клітини. Чого життя боїться зробити останній крок? Чому не стріляє, адже вже навело курок?

Не було страху, лише якесь розчарування від такого життя. Він нічого не встиг зробити, а стільки планував! Очі спокійно дивляться на стелю, на якій була зображена Альфа Центавра. Сергій полюбляв усе, що пов'язано з космосом, і найближча до Сонця зоряна система не стала винятком. Серце вже майже не билось, пташка у грудній клітці втратила надію пристосуватися до такого нестерпного болю. Сергій почув, як його хтось кличе, відчував, як до його руки доторкнулися пальці. Максим... Як йому хотілося багато чого сказати, але вже було пізно, та й хлопець знає все без нього.

Кінець є у всього, нічого не вічне... Все в житті змінюється, все піде рано чи пізно. Колись і сонце сяде за небосхил та вже ніколи для нього не зійде, радуєчи все живе своїми променями. Завтра Максим піде в школу, отримає освіту й стане тим, ким мріяв...

А Сергій... А він став тим Феніксом, який нарешті зміг відродитися з попелу. ■

Олена Змаженко

ТАНЕЦЬ ПЛАНЕТИ

*Я міг би розколоти земну кулю,
але ніколи не зроблю цього.*

*Моєю головною метою було вказати на нові явища і поширити ідеї,
які й стануть відправними точками для нових досліджень.*

Нікола Тесла

– Що може бути більш марним і безнадійним за опис історії однієї з найбільш старовинних людських цивілізацій, яка була розташована на пошматованій планеті і знаходилась на відстані кількох світових років? – зневірившись, шепотів, наче мантру, Анок Ренл.

Це був досить кмітливий випускник старшої наукової школи на планеті Найдю зоряної системи Альфа Центавра, який, як і тисячі його однолітків, не зміг знайти застосування своїм здібностям у суворій дійсності. В епоху активного тераформування і космічної колонізації інших планет не було місця історикам, літературо- і мовознавцям. Більшість із них працювала у розважальній сфері, а у вільний час займалася дрібними науковими роботами. Анок же був безробітним відважним ентузіастом з блискучим, майже дитячим поглядом новатора і тому мав достатньо часу і наполегливості для глибших досліджень.

– Але ж ні, я маю, ні, я мушу! Необхідно розвіяти цей жахливий туман невизначеності про цю прекрасну колиску людства, яка колись була єдиною (тільки подумати!) домівкою, а стала жахливим полігоном сейсмологічних експериментів, які проте стали сильним поштовхом для розвитку подальшого технічного процесу. Ця випадкова жертва була необхідна людству, її не можна забувати... Ні,

не дозволю! Не можна так легковажно відноситися до свого минулого! Потрібно збиратись і йти до пана Нойля: він, можливо, знає деталі експерименту, – зауважив про себе Анок.

Дві помаранчеві зорі закривали майже чверть небосхилу, заливаючи кожним своїм фотоном прохолоду ковзних металічних конструкцій, які перебували в стані безперервного зміщення, пересування, обертання, виконували найрізноманітніші функції: рух відчувався у кожному органі, у кожному ковтку повітря, вся планета безперервно судомилася від передачі тераватів живильної електроенергії через свої надра. Деревя були схожі на в'язку антен і "росли" на строго визначених місцях – їх функція більше не полягала в синтезі кисню. Вони були призначені для прийому і розповсюдження специфічних сейсмічних хвиль, завдяки яким і працювали всі ці "живі" конструкції. Величезні транспортні механізми, які у русі були схожі на витягнуту каплю води, з величезною швидкістю пронизували цей вічно тремтячий простір. Працювали вони на мікросейсмічних поперечних хвилях, що рухалися під ними і живили величезний маховик, який знаходився в стані резонансу з цими штучними поштовхами землі. В один із них, який, зупинившись змінив свою форму на паралелепіпед, швидко зайшов Анок і почав